

UNIVERSITETSSYKEHUSET NORD-NORGE
DAVVI-NOROGGA UNIVERSITEHTABUOHCEVISSU

Psykisk helse og kognitiv funksjon

Drammen 19.september 2013

Marianne Halvorsen
Psykologspesialist, PhD
Universitetssykehuset Nord-Norge

Oversikt

- Bakgrunn
- Prosjekt og resultat
- Implikasjoner
helsetjenesten og
forskningsfeltet

Barnehabiliteringen, UNN Tromsø

Bakgrunn - Barnehabilitering

- Mange barn som henvises har nedsatt evnenivå/kognitive vansker.
- Tradisjonelt fokus:
  - Kognitive funksjoner
  - Språk
  - Praktiske/motoriske ferdigheter
- Kartlegging/oppfølging av *psykisk helse* har vært viet mindre plass.

Psykiske lidelser blant barn og unge

- 15- 20% av barn mellom 3-18 år har symptomer på psykiske vansker som gir funksjonsnedsettelse.
- 8% har en diagnostiserbar lidelse.
- Vanligste lidelser: Angst, depresjon og atferdsforstyrrelser.

*Folkehelseinstituttet, 2010

Psykiske lidelser hos barn og unge med kognitive vansker

- Høyriskogruppe for psykiske vansker:
  - F.eks. Ny studie fra BUP-Nord fant sammenheng mellom lavere evnenivå og høyere forekomst av psykiske vansker.
- Forekomst av psykiske lidelser på 30-50%.
  - Dvs. 2 til 4 ganger *høyere* enn i generell barnebefolkning.

British Journal of Clinical Psychology (2012), 51, 185–196
© 2011 The British Psychological Society

IQ as a predictor of clinician-rated mental health problems in children and adolescents

Børge Mathiassen^{1,2*}, Per Håkan Brøndbo¹, Knut Waterloo^{3,2}, Monica Martinussen⁴, Mads Eriksen⁵, Ketil Hanssen-Bauer^{6,7} and Siv Kvernmo^{1,8}

¹Division of Child and Adolescent Health, Department of Child and Adolescent Psychiatry, University Hospital of North Norway, Tromsø, Norway

²Faculty of Health Sciences, Department of Psychology, University of Tromsø, Norway

³Division of Neurology, Department of Child and Adolescent Psychiatry, University Hospital of North Norway, Tromsø, Norway

⁴RKBU-North, Faculty of Health Sciences, University of Tromsø, Norway

⁵Alta Child and Adolescent Mental Health Service, Finnmark Hospital Trust, Alta, Norway

⁶Centre for Child and Adolescent Mental Health, Eastern and Southern Norway, Oslo, Norway

⁷Department of Research and Development, Division of Mental Health Services, Akershus University Hospital, Lørenskog, Norway

⁸Faculty of Health Science, Department of Clinical Medicine, University of Tromsø, Tromsø, Norway

Objective. Previous studies indicate that low IQ is a substantial risk factor for developing mental health problems. Based on these results, we hypothesized that IQ may predict some of the variance in clinician-rated severity of children's mental health problems measured with the Children's Global Assessment Scale (CGAS) and Health of the Nation Outcome Scales for Children and Adolescents (HoNOSCA). The other aims of this study were to examine if there was any difference in the predictive ability of the different IQ scores of the Wechsler Intelligence Scale for Children, Third edition (WISC-III) and to examine if parent-rated measure of child mental health problems could predict the scores on CGAS and HoNOSCA after controlling for IQ, age, and gender.

Methods. In this study, 132 patients at three outpatient clinics in North Norway were assessed with the parent version of the Strength and Difficulties Questionnaire (SDQ), HoNOSCA, CGAS, and with the WISC-III.

*Halvorsen et al, submitted; Mathiassen et al., 2012; Strømme & Diseth, 2000

Risikofaktorer

- Lavere sosioøkonomisk status
- Flere belastende livshendelser
- Få vennerelasjoner
- Dårligere somatisk helse

*F.eks. Emerson & Hatton, 2007; Koskentausta et al., 2007

Psykiske vansker hos barn og unge med kognitive vansker

- Debuterer tidlig i småbarnsalderen
- Vedvarer
- Mer enn den kognitive vansken, påvirker familiens livskvalitet og mestring.
- Påvirker deltakelse i skole, arbeidsliv, boform.

*Neece et al, 2010; Wallander et al., 2006

- Tidlig identifisering og forsvarlig oppfølging av psykiske tilleggsvansker:
  - viktig for å forebygge vedvarende vansker og tilbakefall
  - også for at barna skal kunne nyttegjøre seg øvrige habiliterings-/rehab. tiltak.

Udekt hjelpebehov

- Kun et *mindretall* av barna med både kognitive vansker og psykiske lidelser får spesifikk hjelp i helsetjenesten for sine psykiske vansker.
- Stort behov for kompetanse på psykiske tilleggsvansker.
  - Barna havner ofte *mellom* to stoler, dvs. BUP versus Barnehabilitering.

*F.eks. Evans et al., 2012; Helsedir. 2009, Skullerud et al., 2000

Mangelfull kunnskap

- Forskningssvakt område
- Mangelfull kunnskap om psykiske tilleggsvansker i helsetjenesten
  - *Diagnostisk overskygging*
- Mangel på tester og utredningsverktøy for denne gruppen.
  - Nedsatt verbalisering, atypiske symptomer
- Vi vet ikke forekomsten og alvorligheten av slike tilleggsvansker i Barnehab. utvalg

Pilotstudie 2012 - 2013

- Mål:
  - Metodisk: Utprøve og validere forskjellige barne-og ungdomspsykiatriske instrumenter
  - Undersøke endringer i symptombylde over tid og kjennetegn ved hjelpebehov
  - Undersøke brukerfornøydhet

*Studien er støttet av RKBK-Nord

Konklusjon – foreløpige funn pilotstudie

- Studien lar seg gjennomføre i ordinær klinisk hverdag!
- Instrumentene synes å ha lovende psykometriske egenskaper.
- Det kan være høy forekomst av psykiske vansker i barnehabiliteringsutvalget.

Implikasjoner for helsetjenesten og forskningsfeltet

- Hyppig sammenfall kognitive vansker, som del av utviklingsforstyrrelser, syndromer og skader, **Og psykiske lidelser:**
  - Helhetlig utredningstilbud
  - Rutinemessig screening allerede i 1.linjen?

Behov for

- ✓ kompetanseheving både i Barnehabiliteringstjenesten og i Psykisk helsevern for barn og unge, og 1.linjen
- ✓ forskning på kjennetegn og hjelpebehov hos Barnehabiliteringsbarna
- ✓ egnede tester og utredningsverktøy – psykiske lidelser

- Multisenterstudie i Helse Nord:
  - Barnehabiliteringen Helse Finnmark
  - Barnehabiliteringen UNN Tromsø
    - Bygger videre på data fra pilot
    - Flere instrumenter og måletidspunkter

Multisenterstudie i Helse Nord

- Mål
  - Bidra finne fram til nye utredningsverktøy for denne gruppen.
  - Gi ny kunnskap om kjennetegn og særskilte hjelpebehov hos barn og unge med kognitive vansker.
  - Studien kan gi kunnskap om hvordan helsetjenesten bør organiseres for barn med slike vansker
    - Utvikling av utrednings- og behandlingstilbud i spes.helsetjensten for denne pasientgruppen som har et stort udekt hjelpebehov.

Konklusjon – psykisk helse

- Behov for kunnskapsoverføring og samarbeid mellom forskning og klinikk.
  - HF og ledere legge til rette for dette.
- Slik kan vi frembringe kunnskapsgrunnlag nødvendig for å utvikle utrednings- og behandlingstilbud i helsetjenesten.

Takk for oppmerksomheten!

Marianne.Halvorsen@unn.no

